

لیلا سلیقه‌دار
دکترای برنامه‌ریزی آموزشی
عکاس: غلامرضا بهرامی

تجربه‌های مرتبط با آذرسی برنامه ملی

موضوع بحث:

مدرسه سرشار فرصت‌های یادگیری

اشاره

در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، به سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور و توانایی حل مسائل و عمل به آموخته‌ها برای بهبود زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان «از جمله آذین ذهن شکل می‌گیرد که مدارس چگونه و تا چه اندازه می‌توانند با تکیه بر شرایط موجود و امکانات در اختیار خود با موقعیت‌های واقعی زندگی رابطه‌ای ایجاد کنند؟ با این پرسش، مهمان مدرسه خاصی می‌شویم تا به اشتراک بگذاریم.

مقدمه

دبستان تطبیقی و بین‌المللی پسران تهران، هرساله پذیرای دانش‌آموزانی است که از دیگر کشورها به ایران سفر یا مهاجرت کرده‌اند. هرچند ممکن است تعدادی از این دانش‌آموزان اصالت ایرانی داشته باشند، اما برخی نیز اولین تجربه خود را در ایران و در مدرسه‌ای ایرانی کسب می‌کنند و این شرایط چالش‌های بسیاری را برای عوامل اجرایی مدرسه در پی دارد. آیا شرایط این مدرسه و تجربه‌های وابسته به آن، می‌تواند الهام‌بخش عملکرد دیگر معلمان در مدارس عادی باشد؟ این پرسش را تا انتهای مطالعه نوشته پیش‌رو در ذهن خود داشته باشید و تلاش کنید پاسخ مناسبی برای آن بیابید.

در این میزگرد، سعید عزیزیان، مدیر دبستان، صدیقه جباری، معاون بخش بین‌الملل مدرسه، حبیبه جلیل‌وند، معلم پایه ششم و نیز نماینده معلمان، حضور دارند و به معرفی تجربه‌های خود در مدرسه می‌پردازند. سحر حبیبی نیز به‌عنوان معاون بخش تطبیقی مدرسه، عهده‌دار هماهنگی و هدایت نقل تجربه‌هاست.

خوش استقبالی

عزیزیان، مدیر مدرسه تطبیقی و بین‌المللی پسران تهران، از جمله چالش‌برانگیزترین موارد در این مدرسه را حضور دانش‌آموزانی می‌داند که مدتی از تحصیل خود را در کشور دیگری گذرانده‌اند و به همین دلیل از استانداردها و شرایط متفاوتی برخوردار بوده‌اند و حالا لازم است خود را با اوضاع مدارس ایران منطبق کنند. به همین دلیل، تمامی فعالیت‌های درون و بیرون کلاس درس اهمیت دارد و از در ورودی مدرسه و دیوارهای حیاط تا جزئیات فعالیت‌های کلاسی و... به برنامه و طرح نیازمند است. او در ادامه می‌گوید: «برای مثال، اینکه چه کسی در اولین برخورد با مراجعان، کودک یا بزرگسال، از آن‌ها استقبال یا آن‌ها را راهنمایی می‌کند، اهمیت زیادی دارد. ممکن



هنرمعلم گرسنه کردن ذهن کودک است نه...

Teachers should motivate students to learn and discover.



از کی است



**احترام و محبت به دانش آموز،
زمینه‌ساز ارتباطی سازنده در
مدرسه است که نتیجه آن تمایل
بیشتر دانش آموزان به بهره‌گیری از
فرصت‌ها در مدرسه است**

درباره آن، نوشته یا نقاشی خود را روی برنهای رولی نصب شده روی دیوار طرح کنند. برای این منظور، از رول‌های کاغذی استفاده می‌کنیم و گاهی هم از پارچه، که روی بخشی از دیوار مدرسه کشیده شده است. وقتی موضوع اعلام می‌شود، دانش‌آموزان می‌توانند در ساعات تعیین شده، انتظار، مقصود یا نظر خود را بیان کنند. موضوعات شامل موارد زیادی هستند. گاهی از آن‌ها می‌خواهیم خودشان را مدیر مدرسه تصور کنند و برنامه‌هاشان را بنویسند یا نقاشی بکشند. گاهی هم موضوعاتی اجتماعی مانند چگونه می‌توانیم به دوستان خود کمک کنیم، مورد توجه قرار می‌گیرند.»

گاهی هم درباره صرفه‌جویی در مصرف آب و برق نظرخواهی می‌کنیم. در کنار این فعالیت‌ها، نامه‌نویسی هم به‌عنوان فعالیت و تکلیف آزاد در مدرسه انجام می‌شود. کودکان می‌توانند با توجه به موضوع انتخاب شده، برای معلم خود، دوست، مادر یا پدر و... نامه بنویسند. در این فعالیت، نامه‌نویسی به زبان ساده آموزش داده می‌شود. نمونه نامه‌ها مقابل دید دانش‌آموزان قرار می‌گیرند. به این وسیله آن‌ها می‌توانند مهارت ارتباطی و نامه‌نگاری خود را پرورش دهند.

است آن فرد، نگهبان مدرسه و یا همکار اداری باشد. به همین دلیل، کلیاتی را با رأی و نظر همه همکاران به تصویب می‌رسانیم و در عمل رعایت می‌کنیم.

یکی از این رفتارها، گشاده‌رویی است که زبانی بین‌المللی است و به ترجمه و تفسیر نیازی ندارد و می‌تواند مهربانی و پذیرش را برای طرف مقابل تداعی کند.»

این تجربه ساده از زبان عزیزان، یاد مدرسه‌ای را در ذهنم زنده کرد که در گوشه‌ای از تهران، روزهای آخر شهریور گذشته، دانش‌آموزان کلاس اولی آن که برای انجام فعالیت‌های اولیه مدرسه گرد هم آمده بودند، در برابر صدای فریاد خشونت‌بار معاون مدرسه که از آن‌ها می‌خواست به او توجه کنند، قالب تهی کرده بودند. اکنون این اندیشه قوت می‌گیرد که مهربانی و لبخند معلمان خرجی ندارد، اما اثربخشی آن منوط به استفاده درست معلم از مهربانی است.

دیوار مدرسه، فرصتی استثنایی

از جمله تجربیات مدرسه، استفاده بهینه از در و دیوار مدرسه به‌عنوان یک موقعیت یادگیری است. جباری توضیح می‌دهد: «در این برنامه، دانش‌آموزان به‌طور هفتگی در معرض موضوعی قرار می‌گیرند و می‌توانند

اشاره شده است که «تقویت آداب و مهارت‌های زندگی ن‌هاست. با توجه به سیاست اشاره شده، این پرسش در تیار خود، آداب و مهارت‌های زندگی را در دانش‌آموزان جو کرد که در آن یادگیرندگان بتوانند بین آموخته‌های نا برگه‌های تجربه‌های آن را ورق بزینیم و آن‌ها را با شما





مناسبت‌ها تنها بهانه‌ای برای اجرای برنامه‌های نمادین نیستند و می‌توانند فرصت و منبع خوبی برای یادگیری و تربیت فراهم آورند

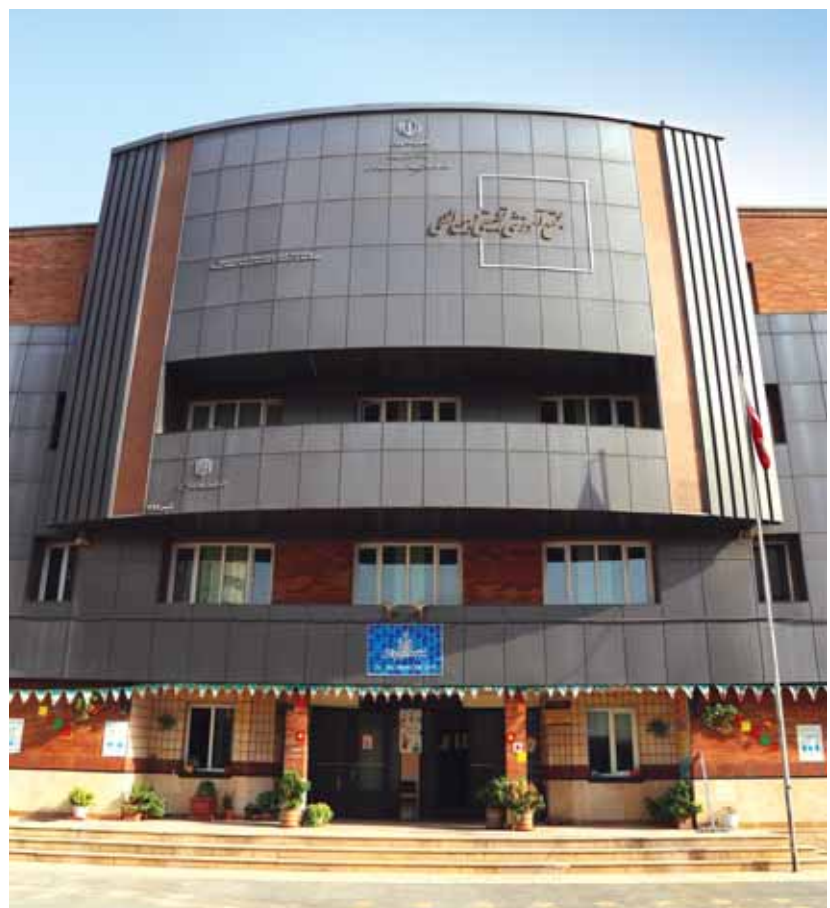
تابلوه‌های دوره‌ای

جلیوند به تجربه فعالیت «از گذشته تا آینده» اشاره می‌کند و می‌گوید: «در این فعالیت، مفاهیم و مباحث محوری در کتاب علوم تجربی اول تا ششم دوره ابتدایی انتخاب می‌شود. هر تابلو در مدرسه به یک موضوع

اختصاص داده می‌شود. حالا با توجه به موضوع، پرسشی در بالای تابلو طرح می‌شود و در زیر آن پاسخ‌ها، نمونه فعالیت‌های دانش‌آموزان، نمونه آزمایش، تصاویر و دیگر موارد مرتبط با توضیح آن مفهوم و پرسش درج می‌شود. در این فعالیت، دانش‌آموزان از اول تا ششم ابتدایی می‌توانند موقعیت خود را درباره یک مفهوم در درس علوم مشاهده کنند و انتهای مطلب تا پایان دوره ابتدایی را نیز مطالعه کنند. این کار موجب می‌شود علاوه بر تکرار و تمرین برای همه دانش‌آموزان در یک مفهوم خاص، زمینه برای یادگیری و یادآوری دانش‌آموزانی که در نیمه سال به مدرسه می‌آیند نیز فراهم شود.»

حراج وسایل قدیمی

جباری از جمله فعالیت‌های تأثیرگذار در مدرسه را فروش آزاد معرفی می‌کند و توضیح می‌دهد: «در نیمه دوم اسفندماه، با هماهنگی خانواده‌های دانش‌آموزان، نمایشگاه و فروشگاه‌های از وسایل دانش‌آموزان راه‌اندازی می‌کنیم. در این فعالیت، دانش‌آموزان می‌توانند از وسایل خود هر چیزی را که تمایل دارند به معرض فروش بگذارند تا بتوانند با جزئیات فعالیت‌های وابسته به خرید و فروش آشنا شوند. برای این منظور، آن‌ها میز یا غرفه‌ای را از نمایشگاه مدرسه کرایه می‌کنند. سپس وسایل خود را روی آن به نمایش می‌گذارند. گاهی بچه‌ها کفش اسکیت، وسیله‌های قدیمی بازی و بسیاری دیگر از





وسایل خود را از این طریق در معرض فروش می‌گذارند. در پایان روز، هر کدام می‌توانند بخشی از درآمد فروش خود را برای جشن نیکوکاری، به صندوق‌های تعیین‌شده، هدیه دهند. این تجربه علاوه بر تحقق مقاصد پرورش نگاه اقتصادی در دانش‌آموزان، حس خیرخواهی و کمک را هم پوشش می‌دهد. در نهایت هم مدرسه اعلام می‌کند چه مبلغی جمع‌آوری و چگونه به مؤسسات خیریه مربوطه اهدا شده است.»

ساده اما مؤثر

عزیزیان در ادامه این توضیحات، از فعالیت‌های ساده‌ای یاد می‌کند که می‌تواند تأثیری بیشتر از میزان زحمتی که بر دوش می‌کشیم داشته باشد. او می‌گوید: یکی از مشکلات در طول دوره زمستان، بیماری‌های ویروسی است که اغلب آن‌ها با رعایت برخی رفتارها قابل کنترل هستند و گاهی کودکان به دلیل ندانستن و گاهی هم به دلیل تمایل ندانستن به انجام آن‌ها، از آن رفتار سر باز می‌زنند. برای همین، پر کردن این جای خالی توسط مدرسه نتایج خوبی به همراه دارد. برای مثال، در طول پاییز و به‌ویژه زمستان، در کنار آبخوری مدرسه، یک فلاکس پر از آب و نمک قرار می‌دهیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر روز یک لیوان از آن را قرقره کنند. در همه کلاس‌ها و اتاق‌ها، ژل ضدعفونی را کنار در ورودی نصب کرده‌ایم تا دانش‌آموزانی که به وسایل عمومی دست می‌زنند، از این طریق دست‌ها را پاک کنند. این قبیل کارها که والدین پزشک دانش‌آموزانمان آن‌ها را تأیید کرده‌اند، تأثیر خوبی بر آگاه‌سازی و نیز وادارسازی آنان در خصوص رعایت بهداشت داشته است.

سنت‌ها در مدرسه

از دیگر موضوعاتی که نه‌تنها برای دانش‌آموزان غیرایرانی، بلکه برای دانش‌آموزان ایرانی ساکن در ایران هم ضرورت و تکرار و یادآوری دارد، توجه به فرهنگ ایرانی و آداب و رسوم مربوط به آن است. **جلیل‌وند** توضیح می‌دهد: «در این فعالیت، مانند بسیاری از فعالیت‌های برخی مدارس که امکان غذا



خوردن دانش‌آموزان با یکدیگر را فراهم می‌کنند، تلاش می‌کنیم کودکان در کنار یکدیگر آدابی را فراگیرند و در کنار آن، اشتراک‌گذاری با دیگران را به‌درستی تجربه کنند. اما در این مدرسه، تجربه بازی‌های گروهی و غذا خوردن در کنار یکدیگر، در قالب برنامه‌های ساعات تفریح و نیز مناسبت‌ها، با تأکید بر فرهنگ ایرانی صورت می‌گیرد. برای مثال، اغلب بازی‌های سنتی ایرانی مفهیم ارزشمند تیمی و نیز جو رقابت سالم را در بر دارند که ممکن است در بسیاری موارد از یاد رفته و کنار گذاشته شده باشند. اما در مدرسه، زمان و فرصت‌هایی وجود دارد که امکان بهره‌گیری از این بازی‌ها فراهم شود. علاوه بر آن، زمانی را برای صرف صبحانه و غذاهای ایرانی در مدرسه اختصاص داده‌ایم. در این فعالیت، دانش‌آموزان می‌توانند غذایی را که ریشه در فرهنگ ایرانی دارد، به اندازه مصرف خود و حداقل یک نفر دیگر تهیه کنند و همراه بیاورند. در روز تعیین شده، بچه‌ها کنار یکدیگر می‌نشینند، در مورد غذای انتخابی خود توضیح می‌دهند و تلاش می‌کنند با کمک اطلاعاتی که در خصوص ویژگی تاریخی و نیز طرز تهیه آن کسب کرده‌اند، به دوستان خود اطلاعاتی ارائه دهند و در پایان همراه یکدیگر آن غذا را بخورند. در طول این برنامه که ممکن است هر چند ماه یکبار اجرا شود، دانش‌آموزان با دیگر آداب غذا خوردن مانند ذکر نام خدا، سپاس نعمت و نیز رعایت موارد بهداشتی، بیشتر آشنا می‌شوند.»

دورریختنی‌های مفید

جباری با اشاره به اهمیت گروه‌های دانش‌آموزی و تأثیر آن بر زندگی کودکان ادامه می‌دهد: «در تشکیل گروه‌های دانش‌آموزی، به‌عنوان فعالیتی هدف‌دار و مؤثر، گروه حفاظت از محیط زیست تشکیل می‌شود. دانش‌آموزان در این گروه می‌توانند با کمک و نظر یکدیگر و حمایت مدرسه، برنامه‌هایی را در خصوص حفاظت از محیط زیست اجرا کنند. این برنامه‌ها انواع و موارد گوناگون و متنوعی دارند. برای مثال، در ابتدای سال تحصیلی، به هر کلاس یک گلدان حاوی گیاهی خاص داده می‌شود. دانش‌آموزان موظف هستند با هدایت اعضای گروه حفاظت از محیط زیست، آن گیاه و ویژگی‌های آن را بشناسند و تلاش کنند تا پایان سال گیاه روند رشد خوبی داشته باشد.

فکر کردن به این موضوع که دانش آموزانمان میهمان ما هستند و تصور میهمان بودن دانش آموزان در مدرسه ما و مسئولیتی که در یک دوره زمانی محدود در این باره داریم، به شناسایی و استفاده هر چه بیشتر از فرصت‌ها در مدرسه کمک می‌کند

همچنین آن‌ها برای بهره‌گیری از دورریختنی‌ها هدایت می‌شوند و می‌توانند به راه‌های استفاده بهینه از دورریختنی‌ها فکر کنند. برای مثال، دانش‌آموزان هر روز شیر پاکتی دریافت می‌کنند. این تعداد زیاد موجب شد تا ایده ساخت وسایل قابل استفاده از پاکت‌های شیر مطرح شود. در این فعالیت، دانش‌آموزان توانستند ماکت‌های گوناگون و وسایلی را با استفاده از پاکت شیر بسازند و در یک نمایشگاه در معرض دید قرار دهند. ویژگی مهم دست‌سازها، قابلیت استفاده آن‌ها بود.»

مناسبت‌ها و زندگی واقعی دانش آموزان

با مشاهده تقویم، مناسبت‌های بسیاری را در ارتباط با دانش‌آموزان می‌بینیم که هر کدام می‌توانند زمینه فعالیت مؤثر آموزشی و تربیتی را ایجاد کنند. عزیزان با طرح این بحث، فعالیت‌های وابسته به آن را معرفی می‌کند و می‌گوید: «تکته مهم در این مدرسه، توجه به کاربرد این فعالیت در زندگی دانش‌آموزان است. برای مثال، به بهانه روز آتش‌نشان یا



روز پلیس، دانش‌آموزان تشویق می‌شوند در دفترچه تلفن کوچکی که برای خود درست می‌کنند، فهرستی از تلفن‌های ضروری و امدادی را بنویسند. گاهی در این فعالیت، دانش‌آموزان به شماره تماس مراکز اشاره می‌کنند که ممکن است معلم قبلاً چندان فرصتی برای اشاره به ضرورت آگاهی از آن برای دانش‌آموزان نداشته باشد.»

کتاب‌خوانی، فرصت ناب یادگیری

کتاب‌خوانی از جمله فعالیت‌هایی است که ضروری بودن آن از جمله موارد بدیهی است. دانش‌آموزان مدرسه بین‌المللی و تطبیقی پسران تهران، مطابق برنامه درسی مدرسه که ساعتی به کتاب‌خوانی اختصاص دارد، در معرض فعالیت‌های متنوعی قرار می‌گیرند. آن‌ها می‌توانند از طریق نوشتن، بیان شفاهی یا کشیدن نقاشی، برداشت خود



از کتاب و یا خلاصه داستان را بیان کنند. گاهی نیز خود را به جای شخصیت داستان قرار دهند و مسیر داستان را براساس نظر خود تغییر دهند. نقاشی و تصاویر کتاب را نقد کنند و نقاشی منتخب خود را ارائه دهند. در تمام این فعالیت‌ها، آن‌ها آماده می‌شوند تا بتوانند خودشان داستانی را در قالب یک کتاب طراحی کنند و بیافرینند. این کتاب‌ها در بخشی از کتابخانه مدرسه و در کنار دیگر کتاب‌های هدایی دانش‌آموزان، گنجینه خوبی را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد.

اتفاق‌های خوب در یک روز

فعالیت‌های روزهای خاص مدرسه، از دیگر فعالیت‌های غنی‌سازی فرصت‌های یادگیری در این مدرسه هستند. این روزها با برنامه‌های ویژه‌ای همراه می‌شوند. از جمله این موارد، برگزاری کارگاه‌های موازی است. دانش‌آموزان در این روز می‌توانند در چند کارگاه شرکت کنند. این کارگاه‌ها شامل داستان‌نویسی و ساخت کتاب، آشپزی، نقاشی، مازها و کشف تصویر پنهان در نقاشی، بازی فکری و مواردی از این دست هستند. در این کارگاه‌ها، گاهی مهارت‌های اولیه متناسب با هر گروه سنی مورد توجه قرار می‌گیرند که در عین سادگی، اهمیت دارند. برای مثال، دانش‌آموزان پایه‌های پایین‌تر، روی کاغذ برای خودشان تصویر یک کفش بنددار مانند کفش کتانی را نقاشی می‌کنند و سپس

سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان: طراحی و اجرای آزمون‌های عملکردی

معرفی کتاب

♦ چاپ: اول - ۱۳۹۳
♦ تلفن ناشر: ۰۶۶۷۵۵۸۲۴ - ۰۲۱

♦ مؤلف: احمد شریفان
♦ ناشر: وانیا
♦ قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

در سال‌های اخیر، بر استفاده از سنجش عملکردی تأکید زیادی شده است، زیرا هدف از آموزش و پرورش آن نیست که دانش‌آموز با حفظ کردن مطالب درسی و گذراندن امتحان، موفقیت به دست آورد، بلکه هدف آن است که دانش‌آموز بتواند از آموخته‌هایش در شرایط جدید و زندگی فردی اجتماعی خود استفاده کند. بنابراین، برای آگاهی از اینکه دانش‌آموز توانایی استفاده از دانش و مهارت‌های شناختی سطح بالا (تجزیه و تحلیل، تفسیر، نقد، بررسی، پدید آوردن و...) و به کار بستن آن‌ها را در حل مسائل واقعی زندگی فردی و اجتماعی دارد، نیازمند سنجش‌هایی هستیم که به این سؤال پاسخ دهند: آیا می‌توانی از آنچه می‌دانی استفاده کنی؟ امروزه به این گونه سنجش‌ها، سنجش‌های مبتنی بر عملکرد می‌گویند. سنجش عملکرد مستلزم قضاوت درباره مجموعه‌ای از راهبردهایی است که دانش‌آموز از آن‌ها استفاده می‌کند تا دانش، مهارت‌ها و عادت‌های کاری را به گونه‌ای معنی‌دار در انجام تکالیف به کار ببرد.

این کتاب در چهار فصل تنظیم شده است که عبارت‌اند از:

- ♦ فصل اول: مفهوم سنجش مبتنی بر عملکرد؛
- ♦ فصل دوم: مراحل به کارگیری سنجش مبتنی بر عملکرد؛
- ♦ فصل سوم: سنجش واقعی، شکلی دیگر از سنجش عملکردی؛
- ♦ فصل چهارم: مراحل به کارگیری سنجش واقعی.



بند کفش را روی آن می‌بندند. این فعالیت و کارهای مشابه آن، به رشد مهارت‌های اولیه و ضروری زندگی کودکان کمک می‌کند.

وظایف دوست‌داشتنی

از دیگر فعالیت‌های خاص در این مدرسه، شناسایی علاقه‌ها و توانایی‌های دانش‌آموزان است تا بتوانند متناسب با آن‌ها، مسئولیتی را در مدرسه انتخاب و تجربه کنند. گاهی این علاقه و آرزوها به صورت غیرمستقیم شناسایی می‌شوند. برای مثال، در جشن قلم، دانش‌آموزان به نوشتن آرزوهای خود تشویق می‌شوند. دانش‌آموزان بزرگ‌تر هم می‌توانند آرزوهایشان را از طریق ارتباط اینترنتی برای معلمان خود ارسال کنند. هنگامی که بچه‌ها براساس تمایل و توانایی خود عهده‌دار انجام کاری در مدرسه می‌شوند، میزان مشارکت و همراهی‌شان افزایش پیدا می‌کند. این کار، به‌ویژه در خصوص دانش‌آموزان تازه‌وارد، تأثیر و اهمیت زیادی دارد و سرعت انطباق آن‌ها را با شرایط جدید حضور در مدرسه افزایش می‌دهد.

عزیزان توضیحات مربوط به فعالیت‌های مؤثر مدرسه را در این جمله خلاصه می‌کند: «لازم است معلمان از دریچه قلب کودکان وارد شوند. در این صورت، زبان و قومیت و تفاوت‌های دیگر نمی‌توانند مانع ارتباط باشند.» بر این اساس و با توجه به تجربه‌های این مدرسه می‌توان نتیجه گرفت، فرصت‌های آموزشی و تربیتی به کلاس درس محدود نیستند و گستره آن با همه مدرسه مرتبط است. این بهره‌گیری ساده، به نگرش و اهمیت دادن عوامل اجرایی در مدرسه هم بسته است. در این راه، ویژگی خود کودکان بهترین راهنما برای ایجاد ارتباط با آن‌هاست: آن‌ها بدون بهانه لبخند می‌زنند و مشتاقانه کاری را که برگزیده‌اند انجام می‌دهند. این رفتار انرژی مضاعفی ایجاد می‌کند و به همین دلیل مناسب‌ترین الگو برای معلمان، اعم از مدیران و معاونان مدرسه است تا مشتاقانه نسبت به شناسایی و فراهم‌آوری فرصت‌های ساده آموزشی و تربیتی در مدرسه اقدام کنند. از دوستان شرکت‌کننده در این گفت‌وگو و شما که با مطالعه آن همراه ما بودید، سپاس‌گزاریم.